

գերեցին եւ Աստուածային սուրբ կտակա-
րանն, որ ի բազում ամաց ամբարեալ էր,
ամենայն կաթողիկոսացն եւ թագաւորաց, եւ
զամենայն անաւթս սրբութեանց եւ զարդուց
եկեղեցւոյն, եւ զխաչսն ոսկեղէն եւ արծա-
թեղէն, եւ զաւետարանն ոսկետուփ ման-
րեալ փշրեցին. եւ զմասունսն նշխարաց,
առաքելական եւ մարտիրոսական նահատա-
կաց: Գերեցին եւ զսուրբ կաթողիկոսն եւ
զհայրն մեր հոգեւոր զոյժը Ստեփաննոս,
եպիսկոպոսաւք եւ քահանայիւք եւ անհամար
քրիստոնէիւք, եւ եղեւ սուգ մեծ ամենայն
Հայոց: Որ եւ ես նուազս Յաննէս, զայս
Բ. ամ կայի անհանգիստ, երկմիտ, եւ ան-
տեղի, չըջելով պանդխտաբար, միջարեկ եւ
յուսահատեալ յիմ խորհրդոյն, զի թէ անա-
ռիկ ամբողջին տրեցին թշնամիք խաչին, եւ
զանձք հոգեւոր Աստուածային գրոց ցրուե-
ցան, եւ չարախոս մտաւք մախար ընդ եր-
կիրս Հայոց, ո՞ւր զտանիցեմ տեղի անկաս-
կած, աղքատութեան իմոյ ստացուածոյ,
մնալ անտեղափոխ ի նոյն յարակալութեամբ:
Այլ յուսով ողորմութեանն Աստուծոյ թողում
զամենայն աշխատութիւնս իմ, եկեղեցւոյ
մանկաց եւ գրոց ուսումնականաց, զի ուր եւ
պատահեցն, տեսեալ զիմ աղերս աղաչա-
նաց, գրեալս ի բանս իմոց յիշատակաց, չար-
ժեալ ի գութ գործոյ մարգարայէս, յի-
շեսցեն զմեզ, եւ զծնաւզան մեր, յողորմու-
թիւնն Քրիստոսի: Արդ աղաչեմ զամենեւեան
զսիրոյն Քրիստոսի աւանդապահքդ, որք
աւքտիք ի սմանէ ընթերցմամբ կամ զաղա-
փարաւ, ողորմութիւն հայցեցէք նուազս
Յոհաննիսի, եւ ծնաւզացն իմ եւ եղբարց, եւ
սուրբ հաւրն եւ լուսաորիչ վարդապետին,
զի եւ զձեզ յիշեսցէ անմոռաց զթութեամբ
մարգարէն Քրիստոս, եւ ողորմութեանն
իւրոյ արժանի արանցէ: Կազմեցաւ ի սուրբ
եւ ի մեծափառ անապատն ի Սորին... ձե-
ռամբ սուրբ քահանային... (անուան կտորն
ցեցակեր եղած էր):

ԿԵՕԶԵՑԵԱՆ ԳԵՐԳԱՍՏԱՆԸ

(Շարունակութիւն):

7. ՅԱԿՈԲ ԿԵՕԶԵՑԵԱՆԻ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Յակոբ եւ էլիզա ունեցած են 5 զաւակ.
Անտոն, Արամ, Աստիգէ, Պերմուհի, Նազը
Մարիամ:

1. Անտոն Պէյ.— Ծնած 1866ին՝ մեռած
է 1934ին Նիս (Ֆրանսա): Ամուրի մնացած
է եւ զարձած Լուսաւորչական:

2. Արամ Պէյ.— Ծնած է 1868ին եւ
ամուսնացած իր հօրեղբոր Յովսէփի դուստր
Սրբուհիի աղջկան Լիւսիի հետ եւ ունեցած
երեք զաւակ. ա) Նադիմ (չէ ամուսնացած,
կ'ապրի Իտալիոյ Բրեշա քաղաքը), բ) Ժակ-
կըլիմ (ամուսնացած է Իտալիոյ Բրեշա քա-
ղաքի „Baron Alessandro Monti della
corte“ ի հետ եւ ունեցած աղջիկ մը՝ Beat-
rice, որ ամուսնացած չէ, կ'ապրի Միլան.
(Ժակկըլիմ մեռած է), գ) Յակոբ (մնացած է
ամուրի եւ կը բնակի Iséo [Բրեշայի գա-
ւառ]):

Արամ Պէյ ունեցած է աղգային գործու-
նէութիւն. 1902ին անդամ է Բանկալթիի
Օրիորդաց «Աղքատասէր» վարժարանին
համար կազմուած «Պարահանդէսի Մասնա-
ժողով»ին: 1914 Յունիսին կ'ընտրուի Հայ
Կաթ. Երեւելեաց 34 անդամներէ բաղկացած
Ժողովին անդամ (Ժամանակ, 1914 թ.
1846): 1915ին եւ 1920ին ալ ընտրուած է ան-
դամ Աղգ. Ժողովին (Ժամանակ, 1915 թ.
2061. 1920 թ. 3748): 1922-24 տարիներուն
հեռացած է Պոլսէն եւ հաստատուած Iséo
(Իտալիա), ուր 1947ին կը կնքէ իր մահկա-
նացուն: Իր տիկնոջ մահուան տարին անծա-
նօթ է:

3. Աստիգէ.— Ծնած է 1870ին եւ ա-
մուսնացած Տիրան Կիւմիշլիքերտեանի հետ:
Տղայ չեն ունեցած: Տիրան մեռած եւ թա-
ղուած է Պարիս, իսկ Տիկ. Աստիգէ կ'ապրի
եւ Հոռմ է:

4. Պերմուհի.— Ծնած 1866ին՝ ամուս-
նացած է Յովհաննէս Փաշա Գոլյումեանի
(Տե'ս իր մասին «Գոլյումեան եւ Թընկը-
րեան Գերդաստանները», Վիեննա 1951, էջ
12-19) հետ: Զաւակ չեն ունեցած: Իրենց
վերջին բնակութիւնը եղած է Հոռմ, ուր 1933
Օգոստոս 11ին կը վախճանի Յովհաննէս
Փաշա. իսկ Տիկ. Պերմուհի, որ «Տիպար մ'է

Հայ Ազնուական Տիկնաց» եւ «ոգրացեալ
ամուսնոյն շուքն եղած ամէն տեղ» ու «հիա-
նալի սիւնաքարը» անոր (Աւետիք, Պէյրութ
1933, էջ 143), ողջ է եւ կը գտնուի Հոռմ:
1954ին ինձ կը գրէր նա. Je suis très souf-
fante, ayant été frappée le 15 Mars par
une trombose, qui m'a paralysé le coté
droit. —

1955ին ալ ունեցայ մէկ-երկու թղթակ-
ցութիւն Տիկ. Պերմուհիի հետ, որ հաճեցաւ
քանի մը թանկագին լուսաբանութիւններ
տալ Կէօչէյեան Գերդաստանի մասին եւ
զրկել իր հօր՝ Յակոբ Կէօչէյեանի լուսա-
նկարը: Դժբախտաբար անկէ ի վեր ասիթ
չունեցայ լուր մը ունենալ իր մասին: Ինքը
ողջ է:

5. Մարիամ Նազը.— Ծնած է 1881
Դեկտ. 14ին եւ ամուսնացած 1905 Յուլ. 15ին
Պաղուա քաղաքէն Կոմս Լեոպոլդո Կորինալ-
դիի («Comte Leopoldo Corinaldi», diplo-
mate ministre Plénipotentier) հետ: Ունե-
ցած են երեք զաւակ. Dario (ամուսնացած
է Marina Zonnaroի հետ. զաւակ չեն ունե-
ցած), Jolanda (ամուսնացած է Տուրինցի
Baron Camillo Andreiի հետ եւ անցած եր-
կու զաւակ. Franca եւ Giovanni (երկուքն
ալ մնացած ամուրի) եւ Livio, որ 1939-45ի
համաշխարհային պատերազմին իբր իտալա-
կան բանակի սպայ գերի ինկած է եւ անհետ
կորուցած:

Տիկին Մարիամ Պոլսէն ելած է 1905 Մա-
րի 24ին եւ մեկնած է Հոռմ: 1908ին կը վե-
րադառնայ Պոլիս՝ տեսնելու համար մայրը:
1927 Օգոստոսին անդամ մըն ալ կը վերա-
դառնայ Պոլիս՝ ստանալու համար հայրենա-
կան այն փոքր ժառանգութիւնը, զոր թուր-
քերը տակաւին չէին գրաւած իբր լքուած
եր եւ իրեն իբր իտալացիի կը պատկանէր:
«Պոլիս ոչ միայն մեր տան պատկանող մէկը
— չգտայ — ո'չ ազգական եւ ո'չ բարեկամ —
այլ եւ մեր հօրեմական տունը իբր նուէր
տանիկներուն անցած էին», կը գրէ Տիկ.
Մարիամ: Տիկինը հաստատուած է Պոլսու:
Կէօչէյեաններու պատկանող խոշոր շէնք
մը իբրեւ «Լեխալ գոյք» գրաւուած՝ կը յիշուի
1929ին: Պոլսոյ Նոր Լուր կը գրէ 1929 Փե-
տրուար 20ին՝ «Կէօչէ Օղլուի Լեխալ կալուա-
ծը» վերնագրի տակ:

«Պոլսոյ պատժական Գ. դատաստանը
այսօր ժամը 3 1/2ին կարեւոր դատով մը պիտի

զրադի: Ամբաստանեալներն են Պոլսոյ Թա-
փուր Տնօրէնութեան աւագ պաշտօնեայ Մէհ-
մէտ Ճէմալտօրին եւ զետեղման տնօրէնու-
թեան երկրաչափ Րէշիտ պէյերը: Ասոնց
մասին եղած վերագրումը այն է թէ Բերա
Մեծ փողոց գտնուող եւ Կէօչէ Օղլուներէ
լքուած եւ 30է աւելի սենեակներ ունեցող
եւ Սելանիկի փոխանակելիներէն Համտի
Կալիպ եւ Մուստաֆա Արիֆ պէյերու յանձ-
նութիւնը խոշոր շէնքին սենեակները եւ միւս
բաժանումներն ու տարածութիւնը պակաս
ցոյց տուած են: Ասկէ զատ կը պնդուի թէ
յիշեալ պաշտօնեաները առանց այդ չէնքին
ամբողջութիւնը տեսնելու՝ տեսածի պէս
կարծիք յայտնած են եւ զայն մասամբ քան-
դուած եւ նորոգութեան կարօտ ցոյց տուած
են: Քէմալտօրին եւ Րաշիտ պէյերը, որ
պաշտօն ունէին այս չէնքին յանձնումի դոր-
ժողութեան իբր հիմ ծառայելիք տարածու-
թիւնը եւ արժէքը գնահատել, հակառակ
թափուր տոմարներուն մէջ 22,000 ոսկի ար-
ժէք նշանակուած ըլլալուն, այս չէնքին եւ
տակի խանութներուն համար միայն 8000
ոսկի արժէք գնահատած ըլլալով, պատժա-
կան օրէնքի 240րդ յօդուածին տրամադրու-
թեան համաձայն դատարանի յանձնուած են»
(Նոր Լուր Կ. Պ. 1929 թ. 1535):

Ինչպէս կը տեսնուի՝ ներկայիս Ա.
Տոնիմի Կէօչէյեաններէն ողջ են.

1. Տիկ. Պերմուհի Գոլյումեան Փա-
շա, 2. Տիկ. Աստիգէ Կիւմիշլիքերտեան, 3.
Տիկ. Մարիամ Նազը Կորինալդի, 4. Զա-
ւակներ Արամ Պէյի եւ Տիկ. Մարիամի:

Կէօչէյեան Գերդաստանը ունեցած է,
լստ Տիկին Մարիամ Նազըի, իր յատուկ
ազնուականութեան զինանշանը, որ կը ներ-
կայացնէ կապոյտ գոյնով հեթանոսական
բազին մը (սեղան), որուն վրայ կը յաղթա-
նակէ ոսկեգոյն խաչ մը, ունենալով արծա-
թեայ դաշտ մը: Վերելը՝ ոսկեգոյն մար-
գարտափայլ ժապաւէն մը:

8. ԿԵՕԶԵՑԵԱՆ ԳԵՐԳԱՍՏԱՆԻ Բ. ՏՈՂՄԱՆՈՐԸ
Կէօչէյեան Գերդաստանի Ա. Տոնիմի
պատմութիւնը աւարտեցինք: Անոր կազ-
մութիւնը համեմատաբար զիւրին եղաւ,
քանի որ ունէինք կենդանի բարբառը Տոհմի
երկու անձերուն — Տիկ. Պերմուհի եւ Տիկ.
Մարիամ:

Բ. Տոհմի պատմությունը կազմելու համար կը պահեսի կենդանի աղբյուրը, զի ոչ մէկ ողջ անձ ծանօթ է մեզ Բ. Տոհմին: Թերեւս կան տակաւին ողջ անձեր Թուրքիա կամ արտասահման, սակայն դժբախտաբար ծանօթ չենք ոչ մէկ անունի կամ հասցէի:

Հետեւաբար այս Բ. Տոհմի պատմութիւնը կազմելու համար կը մնան միայն իբր աղբյուրներ 1. Պոլսոյ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի ցանկը, 2. մեր Դիւանի թղթակցութիւնները, 3. Գանի մը հեղինակներու դոյզն տեղեկութիւնները:

I. Բ. ՏՈՒՄԻ ՆԱԽԱՆԱՅԵՐԸ

Բարբախտութիւն մըն է չեղտել անմիջապէս թէ Պոլսոյ Հայ Կաթ. Պատրիարքարանը թանկագին ծառայութիւն մը մատուցած է մեզ տրամադրելով իր Դիւանի մէջ եղած Կէօզէյեան Գերդաստանի Բ. Տոհմի վերաբերեալ արձանագրութիւններն ալ: Որքան ալ հոն չեղտած է թէ Բ. Տոհմի այս ցանկին «անձերը որեւէ կապ չունին» նախորդ — Ա. Տոհմի — անձերուն հետ՝ սակայն այս երկրորդ ցանկին գոյութիւնը ինքնին թանկագին լուսարանութիւն մ'է Բ. Տոհմի ընդհանրապէս մթութեան մէջ մնացած պատմութեան համար:

Պատրիարքարանի այս երկրորդ ցանկին գլուխ դրուած է Köcekoğlu Haçadur, այսինքն Կէօզէ Օղլու Խաչատուր: Ըստ մեզ բնաւ տարակուսելի չէ որ այս անձը Կէօզէյեան Գերդաստանի Բ. Տոհմի նահապետն եղած ըլլայ: Զի այս ցանկին մէջ յիշուած անձերէն գտնէ մէկին — Յակոբ — համար ունինք ցրաւոր արտաքին վկայութիւն մըն ալ թէ Յակոբ որդին է Խաչատուրի եւ ոչ թէ Կէօզէ Օղլու Յակոբի (Ա. Տոհմի նահապետը): Ահաւասիկ այդ վկայութիւնը — Հ. Սահակ Վ. Սրապեան (Ս. Յակոբ Ազգային Հիւանդանոց, Վիեննա 1915, էջ 31) խօսելով 1830ական թուականներուն Հայ Կաթողիկէ Համայնքի կազմակերպութեան վրայ կը յիշէ Ս. Յակոբի Ազգ. Հիւանդանոցի վարչութեան անդամները, ուր կը գրէ. «Քարտուղար Յովհաննէսի մահուամբ ալ Կէօզէ Զատէ Յակոբին (որդի Խաչատուր) տրուեցաւ հաշուաւարութիւնը»: Ահա այս Խաչատուրն է Կէօզէյեան Գերդաստանի Բ. Տոհմագլուխը:

Զենք հանդիպած որեւէ տեղ իր մասին տրուած ծանօթութեան մը թէ ո՞վ էր, որո՞ւն որդին, ո՞ր թուականին ապրած, ի՞նչ արհեստ կամ դործի ասպարէզ ունեցած, ի՞նչ ընտանիք կազմած, Պոլիս անցած էր եւ ե՞րբ, ո՞ւր եւ ե՞րբ մեռած, ո՞վ էր իր տիկինը, որո՞նք իր զաւակները: 1830ին Հայ Կաթ. Համայնքի կազմութեան աշխատանքներու եւ տեղի ունեցած ժողովներու մէջ իր անունին չենք հանդիպիր: Մեռած էր արդէն: Իր Տիկինը ողջ է տակաւին 1861ին եւ 10,000 շուրուշ կը նուիրէ Պոլսոյ մեր Վանատան՝ իբր մշտնջենաւոր պատարագուց (Դիւ. 1861 Փետր. 27) անշուշտ իր հանգուցեալ ամուսնին համար:

Պատրիարքարանի ցանկին համեմատ խաչատուրի զաւակներն են. 1. Սերովբէ, 2. Արքին, 3. Յակոբ: Զենք կարծես թէ ամբողջական ըլլայ այս ցանկը: Մեր կարծիքով խաչատուր Կէօզէ Օղլուի զաւակներն են նաեւ. 1. Պետրոս, 2. Յովհաննէս, 3. Թովմաս եւ 4. Վերոնիկա, որոնք չեն վերաբերիր Ա. Տոհմածառին, հետեւաբար անշուշտ Բ. Տոհմածառի անդամներն են:

II. ԽԱՇԱՏՈՒՆԻ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Տանք, ուրեմն, որքան կարելի է ամբողջական ցանկը Խաչատուր Կէօզէյ Օղլուի սերունդին: Իր զաւակներն են մեր կարծիքով. 1. Արքին (Յարութիւն), 2. Յակոբ, 3. Թովմա (Թովմաս), 4. Սերովբէ, 5. Պետրոս, 6. Յովհաննէս եւ 7. Վերոնիկա:

1. Արքին (Յարութիւն). — խաչատուրի անդրանիկը Արթին ծնած է 1799ին: Դաստիարակութիւն, ուսում եւ սկզբնական դործի ասպարէզ անծանօթ են: 1830ին Հայ Կաթողիկէ ժողովուրդը ճանչցուելով իբրեւ ազատ անկախ Համայնք մը՝ կը սկսի ներքին կազմակերպական աշխատանքներու: Սէրը, միութիւնը օծած է ամբողջ զանգուածը: Բոլորը միասին տառապած ըլլալով՝ բոլորը մէկ ամբողջութիւն կը կազմեն ցեղային, կրօնական եւ քաղաքական միութեամբ: Երկա՛ր երկա՛ր դարերէ ի վեր չէր ճաշակած Հայութիւնը այսքան սերտ միութիւն, այսքան համերաշխութեամբ ժողովքի նըստած — առաջին Ընդհանուր Ազգային ժողովքը՝ 1831 Փետր. 8ին — ընտրելու համար

Համայնքի անդրանիկ աշխարհական վարչութիւնը, որ «Երկրորդական» անունով պիտի յորջորջուէր: Ու կ'ընտրուին երկրորդական իշխանք:

1. Քէօզէ Յարութիւն, 2. Ելքէնճեան Մեսրոպ, 3. Թընկըր Կարապետի որդի Անտոն, 4. Մերհամեթի Պետրոս, 5. Հիւստան, 6. Եազըճը Գրիգոր, 7. Վէրաի Պետրոս, 8. Զերոնիմոսեան Մանասեան Զենոր, 9. Ապտուլհան չիւրիւզ, 10. Գէորգ, 11. Մուրատ Օղլու Յարութիւն, 12. Ինճիճի Գէորգ, 13. Փէքմէզ Անտոն (Դիւ. Վիենն. Միւթ. Փետր. 23): Ասոնցմէ զատ ընտրուած էին նաեւ չորս իշխանաց իշխաններ. 1. Նազարէթ Ալլահվերտի 2. Յակոբ Զէյնալի Տիւզ, 3. Յովսէփ Տաւութ, 4. Գրիգոր Գըմճի (Անդ.):

1838 Փետր. 3ին Ղալաթիոյ Յիսուս Փրկիչ նորաչէն Մայր — Եկեղեցւոյ մէջ Հայ Կաթողիկէ Ընդհանուր Ազգային ժողով տեղի կ'ունենայ ընտրելու համար առաջին Նախահայ հանգուցեալ Նուրիճանի յաջորդ մը: Գահ հանգուցեալ Նուրիճանի յաջորդը, իշխանապետը, Գործակալը, Երեսփոխանը, Ամիրապետը, Գործակալը, Երեսփոխանը, Լայք, Գլուխներ կամ Երկայացուցիչներ Հայ Կաթող. Գերդաստաններու, եւ այլն, եւ Հայ Կաթող. Գերդաստաններու Նախահայր պըն: Ու կ'ընտրեն երկրորդ Նախահայր Պողոս Մարուշ վարդապետը: Ըստ ազգային վաղեմի սովորութեան՝ բոլոր ժողովականները կը ստորագրեն ժողովքին Մագալաքան (արձանագրութիւն) եւ Մահապը (աղբյուրներ), որոնք Ս. Արքին պիտի զրկուին:

Ահա այս ժողովականներու եւ ստորագրողներու 50 Հայ Կաթ. երեսփոխաններէն մէկն է Կէօզէյեան Գերդաստանի Ա. Տոհմի գլուխը, Անտոն Քէօզէյեան եւ Բ. Տոհմի ներկայացուցիչը՝ Յարութիւն Կէօզէյեան (Յ. Ասկէրեան, Պատմութիւն. Տիւրքիա 1868, էջ 40-43):

1849 Սեպտեմբերին տեղի կ'ունենայ Ազգ. ժողովք մը՝ ընտրելու համար նոր «Երկրորդական ժողով» մը, որոնք կ'ըլլան.

- Ա. Տիւզեան Միհրան Պէյ
- Բ. Ալլահվերտի Աբրահամ Ամիրա
- Գ. Թընկըր Յովհաննէս Էփ.
- Դ. Խըլճը Վիլհէմ Աղա
- Ե. Կէօզէյ Յարութիւն Էփ.
- Զ. Խուլուճեան Յովհաննէս Աղա
- Է. Սինապեան (Յարան) Աղա Պէյ

Բ. Սինապեան Գարսապար Պէյ
Թ. Տէօրլէթեան Ֆէյրաթ Պէյ
Ժ. Հասունեան Մուսա Զէյնալի
Յ. Ա. Կէօզէյ Թովմա Աղա
ԺԲ. Մանիշեան Յարութիւն Աղա (Յ. Ասկէրեան, անդ, էջ 121-2):

Ինչպէս կը տեսնուի՝ Յարութիւն Քէօզէյ 1830էն սկսած գլուխն է Բ. Տոհմի Կէօզէյեանց եւ ամէն առթիւ կը ներկայացնէ զայն ազգային պատուաւոր պաշտօններու եւ գործունէութեան մէջ: Արդէն 1830ին կը կրէ Էփէնտի տիտղոսը, նշան՝ թէ քուրթ պետական պաշտօնէութեան մէջ գործունէայ դեր մը ունի եւ պատուոյ ու աստիճանի բարձրացած է: Ծանօթ չէ մեզ իր պաշտօնը քուրթ պետութեան մէջ: Ու նաեւ իր անձնական դործը կամ արհեստը: Եթէ սեղանաւոր մը չէր՝ ապահովաբար եղած ըլլալու է մեծ վաճառական եւ մեծահարուստ անձ մը, որուն հետեւանքով կը տեսնուի թէ Պոլսահայ հանրային կեանքի մէջ կարկառուն դէմք մըն է 1840-50ական թուականներուն: Ժամանակակից նամակները Քէօզէյ Յարութիւնը կը ճանչնան Հայ Կաթողիկէ հասարակութեան մեծամեծներէն մին (Տե'ս Դիւ. Վիենն. Միւթ. 1850 Սեպտ. 8):

Վերը յիշած ենք թէ ինքը անդամ էր «Կէօզէյեան Ընկերութեան» մը, որ Աղանա-միի մօտ (Բերա) 2000 կանգուն հող մը ունէր, որուն վրայ չորս խանութ չ'ընտրած էր: Այդ գետինը կը փափաղէին զնեղ Պոլսոյ մեր Հայերը, բայց անկարելի կ'ըլլայ նիւթականի պակասէն: Գետինը կ'արժէր 650,000 դր. (Դիւ. 1856 Յունուար 10): Ինքը Յարութիւն Կէօզէյ Տոգրու Նօրի վրայ 2500 կանգուն հող մ'ալ ունէր, զոր մեղի կ'առաջարկէին 1854ին (Դիւ. 1854 Օգ. 10):

Յարութիւն Կէօզէյեանի ընտանեկան կեանքէն հետեւեալները ծանօթ են. Ամուսնացած է Թագուհի Մելիքեանի հետ եւ նոցա չորս զաւակ, որոնք են, ըստ Պատրիարքարանի ցանկին. Խաչատուր, Գրիգոր, Զենոբ եւ Սոֆի: Սակայն ծանօթ է հինգերորդ մ'ալ — Թերեզօն, որ յայտնապէս կը յիշատակուի իբրեւ Յարութիւն Կէօզէյեանի աղջիկը: Եւ որովհետեւ Յարութիւն Կէօզէյ երկու անգամ ամուսնացած է (այս պարագան Պատրիարքարանի Դիւանին անծանօթ է), հաւանորէն այս հինգ զաւակներէն մին

եր երկրորդ կնոջմէն է: Տեւեհնք, ուրեմն, այս հինգ զաւակները: Բայց նախ կարեւոր դիտողութիւն մը. ըստ Պատրիարքարանի Դիւանին Յարութիւն Կէօճէյեանի չորս զաւակները ծնած են 1837ին (թրք. թուական 1253), 1845ին (1261), 1846ին (1263) եւ 1849 (1266), մինչ մեր Դիւանին համեմատ Յարութիւն Կէօճէյեանի (Թաղուհի) 1840ին կը վախճանի՝ չորրորդ զաւակը ծնանելէ 12 օր վերջ եւ կը թողու «չորս փոքրահասակ զաւակներ»: Այս երկու անհամաձայն պարագաները չեն կրնար հաշուուիլ նաեւ անո՞վ որ մեր Դիւանին համեմատ Յարութիւն Կէօճէյեանի անգամ ալ ամուսնացած ըլլալով՝ այս երկրորդ կինը 1850ին կը վախճանի: Եթէ ճիշդ համարինք մեր Դիւանի թղթակցութիւնները՝ այն ատեն Պատրիարքարանի տուած Յարութիւն Կէօճէյեանի զաւակներու ծննդեան քուակազմերը սխալ համարելու ենք: Անշուշտ նաեւ հակառակէն: Դժբախտաբար չունինք ուրիշ որեւէ աղբիւր այս կէտերը ճշգրտել համար, մանաւանդ որ Գեր. Ն. Վ. Սեթեան մեզ կը հաւաստէ որ իր հաւաքած նիւթերու «քուակազմերուն եւ անձերու նշուարները անվիճելի է»:

Խնդիրն այսպէս ըլլալով՝ մեզի ուրիշ բան չի մնար, բայց եթէ եղած նիւթը տալ նոյնութեամբ: Ահա, ուրեմն, Յարութիւն Կէօճէյեանի 5 զաւակներուն պատմութիւնը. ա) Խաչատուր՝ ծնած 1253 (1837) մնացած է ամուրի: 1864ին իր անունը կը դանենք «Աղքատասիրաց Եղբայրութեան» անդամացանկին մէջ (Յանկ անուանց անդամներու եւ կանոնադիր տպ. 1864, Կ. Պ.): Խաչատուր՝ Յարութիւն Կէօճէյեանի անդամակիւր կը վախճանի 1864 Օգոստոսին, ինչպէս կը ծանուցանէ նամակը մը. «Յարութիւն Կէօճէյեանի երեք որդին վախճանեցաւ» (Դիւ. 1864 Օգ. 29): բ) Գրիգոր՝ ծնած 1261ին (1845) ամուսնացած է Թիմոթեոս Ագեբեանի (Ագեբեան) հետ, որմէ կ'ունենայ աղջիկ մը՝ Իսկուհի-Աննա: Այս Գրիգորը յետոյ կը բրգանայ եւ իր աղջիկը կը կոչուի Հաթիգէ Մելիք. «Այժմ, կը գրէ Գեր. Ն. Վ. Սեթեան, թրք. քաղաք կողմը եւ Արամին (Ա. Տոհմ) կողմը դատի մէջ են ժառանգական հարցերով: Թրք. քաղաք կողմը կը քանայ ինքզինքը ազգական ցոյց տալ Արամին... Հաթիգէ Մելիք որ եւ Իսկուհի Աննա՝ Կ'ապրի դեռ եւ 80 տարեկան է: Անոր աղջիկը կը հետապնդէ ժառանգ-

զական հարցը»: Ուրեմն՝ Իսկուհի-Աննա եւս ամուսնացած ըլլալով՝ ունեցած է աղջիկ մը:

Աղքատական կապի մասին խօսք չի կրնար ըլլալ, քանի որ երկուքը միեւնոյն կաթողիկէ Կէօճէյեան Գերդաստանի կը վերաբերին, մին անոր Ա. Տոհմէն, միւսը Բ. Տոհմէն: Լաւ պիտի ըլլար որ երկու կողմի անձերը համեմալութեամբ իրարու հետ հասկցուին եւ խաղաղութեամբ վերջացնեն խնդիրը: Պոլսոյ մէջ եղած Կէօճէյեան հարստութիւնը — տուն, կալուած, եւ այլն, ինչպէս տեսանք պատմութեանս ընթացքին, մեծ մասով Ա. Տոհմին կը վերաբերին: Այն որ երկուքին ալ հասարակաց եղած է — օրինակ՝ Աղանամի գետինը — համեմատաբար մեծարժէք բան մը չէ:

Գրիգորի մահուան թուականը անծանօթ է: Գ) Զեմոր՝ ծնած է 1263ին (1846) եւ ամուսնացած Թերեզ Խուրտանեանի հետ: Զաւակներուն մասին տեղեկութիւն չունինք: Զեմոր եղած է փաստաբան մը եւ դործած 1890ական թուականներուն: Իր եւ իր կնոջ մահուան տարին անծանօթ է: Ղ) Սոֆի՝ է չորրորդ զաւակը Յարութիւն Կէօճէյեանի, ծնած, ըստ Պատրիարքարանի Դիւանին 1266ին (1849), իսկ ըստ Վիեննայի մեր Դիւանին՝ Յարութիւն Կէօճէյեանի Տիկինը 1840 Յունուար 9ին իր չորրորդ զաւակը ծնանելէ 12 օր վերջ կը վախճանի: Ահա այս մասին նամակի մը տուած տեղեկութիւնը, զրուած 1840 Յունուար 22ին Պոլսոյ մեր վարդապետներէն Հ. Անտոն Դանեանէ, որ եղած է տաներէց եւ խոստովանաւոր բոլոր Կէօճէյեաններուն, այսինքն՝ Բէ. Ա. Տոհմին եւ Բ. Տոհմին: Հ. Անտոն կը գրէ Պոլսէն՝ Վիեննա Գեր. Արիստակէս Աղաբեանի.

«Յեռանգն վախճանեցաւ Տիկ. Քէօճէյեան Արքիմ աղայի, քողեալ գոթս փոքրահասակ մանկունս որք, յ12երորդ աւուր ծնանելոյ գոթորդ զաւակ իւր ի կոծ մեծ համօրէն քողափս ընդ ձեռամբ տառապելոյս» (Դիւ. Վիենն. Միւրթ. 1840 Յունուար 22):

Սոֆի Կէօճէյեան ամուսնացած է Անտոն Գրիգորի հետ: Հարսանիքը տեղի ունեցած է 1856 Յունուարին: Իր հայրը՝ Յարութիւն Կէօճէյեան, մեծածախս հանդիսութեամբ կատարէր է այս հարսանքը: Մասնաւոր փայլ մը

տալու համար անոր՝ հրաւիրել է Հայ կաթ. Նախագահը, Պատրիարք-Աղապետը եւ 28 քահանայ, որոնց մէջ են նաեւ Պոլսոյ մեր հայրերէն չորսը: Եկեղեցականներու այս բազմութեան տուած է ճոխ խնձոյք մը՝ նպատակ ունենալով. «Առ ի առնուլ գործնաւորութիւն եւ գաղօքս քահանայիցս»: Տանք այժմ ժամանակակից թղթակցին տեղեկատուութիւնը այս մասին: Պոլսէն կը գրէ մեր հայրերէն մին 1856 Յունուար 16 թուականով. «...Աղայն առնէ զայս խնձոյս վասն հարսանեաց աղջկան իւրոյ, գոր տայ Գրիգոր Անտոնիկ Աղայի, եղբորորդոյ Վիլհէմ Աղայի, առ ի առնուլ գործնաւորութիւն եւ գաղօքս քահանայից» (Դիւ. 1856 Յուն. 16): 1856 Յունուար 16):

Գրիգորի մահուան տարին անծանօթ է, չափազանց, եւ զործունեայ Գերդաստան մը կը կազմեն, որոնցմէ մեզ ծանօթ հնագոյն անձերն են Գրիգոր Գրիգոր († 1837 Օգ. 24) եւ իր եղբայրը՝ Վիլհէմ Գրիգոր: Կէօճէյեան Սոֆիի փեսայ՝ Անտոն Գրիգոր (ծն. 1819 † 1884 Նոյ. 19) որդին է Գրիգոր Գրիգորի:

1856 Սեպտեմբերին Պոլսոյ մեր հայրերը Մեծ — կղզիի վրայ այգի մը կը գնեն: Եւ որովհետեւ դեռինք անձի մը վրայ զրուելու էր՝ յարմար կը տեսնուի դեռինք գնելու «յաւուն Յարութիւն Կէօճէյեանի դստեր, որ հարսն է Վիլհէմ Գրիգորի» (Դիւ. 1856 Սեպտ.): Կղզեանք տուն ունէին Մեծ — կղզիի եւ կարեւոր դեր խաղացած են Մեծ — կղզիի հայ կաթ. Մատուռին շինութեան մէջ:

Անծանօթ է մեզ թէ Սոֆի եւ Անտոն զաւակ ունեցա՞ն: Ասոնց մահուան թուականն ալ չենք գտներ, զի չունին Շիշլիի կանոնաւոր շէնքը դռներ, զի չունին (Հ. Յ. Քոտապանագիրներու ցանկին մէջ (Հ. Յ. Թերեզոյ: սեան, անդ) մահաբժան մը: Ե) Թերեզոյ: Յարութիւն Կէօճէյեան, ինչպէս յիշեցինք վերը, Կէօճէյեան Կէօճէյեանի հինգերորդ զաւակն է, որ կը կոչուի Թերեզոյ: Ասոր անունը անծանօթ է Պատրիարքարանի Դիւանին: Անծանօթ մնացած է հոն նաեւ թէ Յարութիւն Կէօճէյեանի կողմէն ծնած էր: Դժբախտաբար այս երկրորդ կնոջ անունը կը մնայ մեզի ալ անծանօթ: Բայց գիտենք թէ այս երկրորդ կինը 1850 Հոկտեմբերին կը վախճանի: Դարձեալ մեր Հ. Անտոնն է, Կէօճէյեանց հոգեւոր հայրը, որ կը հաղորդէ այս տեղեկութիւնը,

գրելով 1850 Հոկտ. 18 թուակիր նամակով. «Ձերկուս Եօթնեակ կացեալ առ հիւանդին, որ է կին Յարութիւն Աղայի Քէօճէյեան եւ փոխելն նորա առ Տէր՝ յանպատմելի ցաւ եւ կսկիծ ամենեցուն...» (Դիւ. 1850 Հոկտ. 18):

Թերեզոյն այս երկրորդ կնոջմէն չի կրնար ըլլալ, զի արդէն 1852-ին կը պսակուի Ալլահվերտեան Գրիգորի հետ: Եթէ այս երկրորդ կնոջ աղջիկն համարենք Թերեզոյն՝ սա 1852ին կ'ըլլար 12 տարեկան լոկ, ընդունելով թէ Յարութիւն Կէօճէյեան 1840-ին կնքած էր իր երրորդ ամուսնութիւնը, այն է՝ իր առաջին կնոջ մահուան տարին: Հետեւաբար հարկ է կնոջ մահուան տարին: Զեմորի Կէօճէյեանի առաջին կնոջմէն՝ Տիկ. Թագուհիէն (ծն. Մէլիքեան) է եւ մին այն չորս զաւակներէն, որոնց չորրորդը ծնանելէ 12 օր վերջ կը վախճանի Տիկ. Թագուհի, ըստ տեղեկութեան ժամանակակից Պոլսոյ մեր թղթակցին, ինչպէս տեսանք վերը: Աւելցնենք նաեւ թէ Տիկ. Թագուհիի վերադարձած այն չորս զաւակներէն — մին զաւակն ըլլալու է Յարութիւն Կէօճէյեանի երկրորդ կնոջ: Այս պարագային հաւանական է թէ Սոֆի աղբերորդ կնոջ զաւակն է:

Թերեզոյն ծնողեան թուականը կրնայ ըլլալ 1834-6: 1850ին կը նշանուի Արքահամ Ալլահվերտեանի երեք որդւոյն՝ Գրիգորի (ծնած 1820ին) հետ: Մեր Հ. Անտոն կը գրէ (Թերեզոյ) 1850 Յունիս 30ին. «(Թերեզոյ) դուստր Յարութիւն Աղայի Քէօճէյեանի՝ հարստը Յարութիւն է երեք որդւոյն Արքահամ Աղայի նախօրեալ է երեք որդւոյն Արքահամ Աղայի Ալլահվերտեան եւ է իմ խոստովանադուստր: Ծնողք նորա յանձնեցին պատրաստել փութով զմի հայերէն աշխարհաբար աղօթագիրք եւ զմի արծաթի վարդարան...» (Դիւ. 1850 Յունիս 30):

Ասոնց պսակը տեղի կ'ունենայ 1852 Փետրուարին: Այս առթիւ կը գրէ Պոլսէն մեր Հ. Դաւիթ Ուզունեան. «Յանցելումն Կիւրակէի էին հարսանիք ի տան Ալլահվերտեան Աղայի, այն է անդրանիկ որդի նորա տեան Աղայի: Դիւանաւոր հրաւիրեալն էին Արքիմ Աղայի: Գլխաւոր հրաւիրեալն էին Պատրիարք Գերդ., ապա կոչեցաւ եւ Գերդ. Նախագահն՝ աջակցութեամբ 18 քահանայից» (Դիւ. 1852 Փետր. 15):

Հաւանորէն, իր բնակարանը Օրբազիւղ
էր եւ մասնակցած է Թաղին Հայ կաթ. Ս.
Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ շինութեան,
զի նոյն եկեղեցւոյ եղած նուիրատուութեան
ցանկին մէջ Աւետարանի մը վրայ գրուած
է. «Յիշատակ է այս կէօշէյեան Յովհաննէ-
սի. Միջագիւղ 1870 Յունուար 1» (Կոմիտաս
Վ. Զարգճեան, անդ՝ էջ 16) :

Յովհաննէս Կէօզէ ամուսնացած էր. մեզի անձանօթ է իր կնոջ անունը: Զաւակներէն մին կը կոչուի Գրիգոր, որ 1860ին 18 տարեկան էր, հետեւաբար ծնած 1842ին: Կէօզէյեաններու երկարամեայ հոգեւոր հայր մեր Հ. Անտոն Դանեան տղուն հօր կողմէ նամակ մը գրելով Գեը. Յակովբոս Արքեպ. Պոգածեան Աբբահօր՝ ցաւով կը յայտնէ որ տղան զէջ ընկերներու հետեւելով՝ բարոյապէս աւրուած է. կը խնդրէ որ Վիեննայի կամ ուրիշ քաղաքի մը ուղղութեան դպրոց մը զննուլ օգնէ՝ փրկելու համար տղան կորուստէ: Այդ առթիւ կը շէշտէ թէ տղուն հայրը՝ Յովհաննէս Կէօզէյեան մեր Միաբանութեան բարեկամ անձ մըն է: Ահաւաստիկ Հ. Անտոնի նամակը.

«Գրիգոր ... զակատեալ զհետ չար ընկերաց՝ մերձ է զլիսովին կործանման: Հայր նորա խնդրէ եւ պաղատի Միաբանութեան մերում (որոյ բարեկամ է), զի գուցէ ի վիեշնա կամ ի վեշեառիկ եւ կամ ի Թրիեստ տուն հրապարակական եւ կայսերական ուղղութեան, այն է Casa di Corregiane եւ թէ ընկալցի՞ն զպատանին, հայ ուղղափառ, վճարեալ զի՛նչ եւ խնդրեսցեն, գտարեկան ծախս, որպէս զի ուղղեսցի խեղովիւն պատանւոյն զիարդ եւ իցէ օրինաւոր եղանակաւ... (Դիւ. 1860 Ապրիլ 25) :

Գեր. Աբրահամյը հրահանգ կու տայ
Տրիեստ Հ. Սամուէլ Գաթրընեանին որ ան-
միջապէս պատասխանէ եւ հարկ եղածը
կարգադրէ: Հ. Մամուէլ Տէվրիշեան Պոլսէն
կը գրէ որ Հ. Դաւիթ Ուզունեան ընկերա-
նով տղուն՝ Պոլսէն 1860 Սեպտ. 12ին ճամ-
բայ կ'ենեն Դանուբի վրայէն Վիեննա գալու
համար: Կը չեչտէ որ բոլոր ծախքերը հայրը
կը հոգայ:

Հ. Դաւիթ տղան Վիեննա կը բերէ եւ
կը յանձնէ վարդապետներուն ու ինքը կը
վերադառնայ: Տղան հաստատութեան մը
մէջ կը զբուի ուսում եւ դաստիարակութիւն

ստանալու համար: Մերինները միշտ կսպակցութեան մէջ իջլլան հաստատութեան հետ եւ յաճախակի կը տեսնեն Գրիգորը, որուն ծախքերը՝ հօրմէն ստանալով դրամ՝ կը վճարեն հաստատութեան: Տղան կ'ընէ յառաջդիմութիւն թէ՛ ուսման եւ թէ՛ վարքի մէջ: Մերիններուն թղթակցութեամբ ծնողքը տեղեակ կը պահուի Գրիգորի վիճակի մասին: Խաչատուրի որդիները՝ Յակոբ, Սեբովքէ եւ Յարութիւն կ'օգէյեանները շնորհակալութիւն կը յայտնեն մեր Միաբանութեան՝ Գրիգորի վրայ տարած հոգին ու խնամքին համար: (Դիւ. 1861 Մարտ 25, Յուլ. 28, Օգ. 13):

1861-ի արձակուրդին Գրիգոր Տրիեստ կը
տարուի, ուր մեր վարդապետներու քով
մնալով՝ ծովու բաղնիք կ'առնէ եւ կարճ
ատեն մ'ալ Վենետիկ կ'այցելէ ու յետոյ կը
վերադառնայ Վիեննա :

Յակոբ Աօհէյեան կը գրէ Պոլսէն՝ Վիեննայի վանքը. «Վերապատուելի Հայր. Յուսէպ Ե Թուականով մեզի զրկած թղթերնիդ ձեռքս հասաւ եւ անկէ քիչ օր առաջ ալ Գրիգորիկէն իր քրոջ գրած թուղթը ընդունեցանք: Շատ ուրախ ենք որ իր ուսմանցը եւ բարեկրթութեանը մէջ անձամբ կը Վիայէք կոր նամակներնուդ մէջ... Միով բանիւ յամենայն ժամ երախտապարտ ենք մեր որդւոյն Վրայ ցուցուցած խնամքներնուդ համար...» (Դիւ. 1862 Յունուար 20):

Գրեկոսի հայրը Յովհաննէս ալ զեղեցիկ
տողերով իր երախտագիտութիւնը կը յայտնէ
1862 Փետր. 25ի նամակով: — Վիեննայի մէջ
Գրեկոսով զբաղողը գլխաւորապէս Հ. Իգ-
նատիոս Շիւփիւրեանն է, վաճառիւն ընդհանուր
գործակալը:

Յաջորդ Թղթակցութիւններէ կը տեսնուի թէ 1862 Մայիս-Յունիսին Գրիգորի վրայ երբեմն Հիւանդագին նշաններ կ'երեւան, որոնք մտահոգութիւն կը պատճառեն։ Եղածը ջղային դրգուութիւն ըլլալով՝ կը խորհին թէ զուգէ հարկ է ջղայիններու հիւանդանոցը դնել զինքը։ Հայրը այս գործը վիեհնայարնակ վիչէն Աղա Համսոնի կը յանձնէ, իբրեւ իրենց Հոգաբարձուի (Դիւ. 1862 Յուլ. 23)։

Ասակէ վերջ ա՛յլ եւս չի յեղուեր Գրե-
գորը: Ի՞նչ եղած է: Ո՞րքան ատեն դեռ
մնացած է Վիեննա: Պոլիս դարձա՞ծ է եւ

Ե՞րբ: Որեւէ դրուածեան ու ծանօթութեան
չենք հանդիպիր:

1864ին Գրիգոր Կեօջեյեանի մը յիշատակով խոստովանելով իր «հարսանիք կ'ընէ», նմանը չտեսնուած փառաւորութեամբ: Բայց չենք գիտեր թէ ա՞յս Գրիգորն է՝ թէ ուրիշ մը: Հաւանական կը թուի թէ այս ըլլայ, գիտարանիքի յիշատակով ընող Հ. Մաղափա վ. Սամուէլեան որոշ կերպով կը չեղտէ թէ հարսանիք ընող Գրիգորը «երբեմն վիեմնա եղողն է»: Վիեննա իրբեւ կղերացու եկող եւ վերադարձող Գրիգոր Կեօջեյեան չենք ունեցած: Ուրեմն կը մնայ ընդունիլ թէ Յովհաննէս Կեօջեյեանի որդին Գրիգորն ըլլալու է 1864ին հարսնիք ընողը, որ՝ ինչպէս տեսանք՝ 1860ին Վիեննա եկած եւ գոնէ մինչեւ 1862 մնացած է: 1864ին այս Գրիգորը կ'ըլլար 24 տարեկան:

Հ. Մաղաթիայի յիշատակութիւնը շատ կարճ եւ մանրամասնութենէ զուրկ է: Զ'ըսեր թէ Գրիգորը որո՞ւն հետ կը պսակուէ եւ ի՞նչ պարագաներով: Ահա Հ. Մաղաթիայի այդ յիշատակութիւնը. «Գրիգոր կէօջէյեան, որ անդ էր. երբեմն, արար հարսանիւս, որոյ փառաւորութիւն չէր լեալ, ասէն, նմանագոյն յազգիս» (Դիւ. 1864 Մայիս 25):

Գիւգորի մատին ուրիշ ծանօթութիւն
չունինք :

Յովհաննէս Կէօշեկեան Գրեգորէան Գրական
 աղջիկ մ'ալ ունեցած է, որուն յիշա-
 տակութիւնը ըրաւ Յակոբ Կէօշէ իր Վիեննա-
 դրած նամակին մէջ, զոր տուիրը վերը։
 Ուրիշ տեղեկութիւն չունիր։

Անծանօթ է Յովհաննէս Կէօճէր
հուան թուականը :

7. վերոնրիկա. — Ինչպէս ըստիք գլխաւոր հատուցութեան համար՝ կ'ընենք ձեր պահանջները մեր հետեւեալ տարիներու համար՝ եւ ինչպէս որ դուք խօսեցիք, այդպէս առհասարակ յայտնելով, որ ձեր պահանջները մեր հետեւեալ տարիներու համար չեն լինիր:

Յանաճական յիշատակ
Պետրոս Աղայի Եղպրճեան
Նախկին իշխանի հ. սրամիտ բարերարի

Յարկիս սրբութեան

Որ ղերկնաւոր տուրս զուարթաւատս
Շտեմարանեաց ի զանճարանս աստուածայինս
Փոխարէն ղերկինս խնդրելով
Վասն իւր եւ իւրոցն

վերոնիխան Կեօջէյեան †1821 Նոյ. 16 ամաց 42
 Պօղոս Եղալլըճեան †1822 Սեպ. 28 ամաց 64
 Մարիամ Եղալլըճեան †1822 Սեպ. 28 ամաց 64
 Լուցիքա Եղալլըճեան †1869 Յնվ. 7 ամաց 69
 (Կոմիտաս վ. Չարդեան, անդ՝ էջ 25) :

Վերոնիկա Կէօջէյեան հարս զացած է Եւաղլըֆնեաններու տունը: Իր այրը ո՞վ է: Որո՞նք են իր զաւակները: — Որոշ, ստոյգ բացատրութիւն մը զտած չենք: Բայց այս տեղիքէն կը գուշակենք որ իր այրն է Պետրոս Եւաղլըֆնեան, իսկ իր զաւակները՝ Մարիամ եւ Լուցիֆա: Պետրոս Եւաղլըքճեան ուրիշ մահաբճան մ'ալ Շիրչիի գերեզմանատան մէջ ունի (Տէս 2. Բ. Քօսեան, անդ, էջ 152-3), ուր դարձեալ անորոշ եւ անկատար ցանկ մը տրուած է եւ այս ցանկին մէջ չկալ տէւունը Վերոնիկայի:

Պետրոս Եղալբեկեան շատ ծանօթ, ա-
նուանի եւ սիրուած դէմք մը եղած է Հայ
կաթողիկէ հաւարակութեան մէջ սկսած
1830ական թուականներէն, միշտ առաջնա-
կարգ ու պղծեցիկ դերքով ու պաշտօնով:
Եղած է «Սանտրֆեար» (արկղակալ) երկար
տեւան. «Գահերեց Ժողովոյն» (Հ. Յ. Քո-
ստեան. «Գահերեց Ժողովոյն» (Հ. Յ. Քո-
ստեան, առջ, էջ 252) Ս. Յովհան Ոսկեբերան
եկեղեցւոյ շինութեան եւ այդ կապակցու-
թեամբ զարդարուած Հոռմէն Ս. Սեդրեա-
տրոսի Հրամանատարութեան շքանշանով,
եւ այլն:

9. ԱՆՄԱՆՈՐ ԿԵՉԵՑԵԱՆՆԵՐ

Շատ է ասոնց թիւը: Գործիս ամբողջութեան համար կու տանք ասոնց ցանկն ալ:

1. Եզրայր Յարութիւն Կեօշէյեան. —
Անդամ է Անտոնեան Միաբանութեան, մե-
ռած 1857 Փետր. 28ին եւ Թաղուած Ս. Յա-
կոբայ գերեզմանատունը (Հ. Սահակ Վ.
Սրապեան, Ս. Յակոբ Աղզ. Հիւանդանոց,
Վիեննա 1915, էջ 111) :

2. Սարգիս Կեօշեյան. — Վիեննա մեր
վանքը եկած է 1852 Օդ. 27ին իբր կղերացու
էւ 1856 Ապրիլ 26ին վերադարձած է Պոլիս :

